

УДК 811.130:14.008.397

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2025-2-38>**Андрій ПОЦЕЛУЙКО**

кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, Національний університет «Львівська політехніка», вул. С. Бандери, 12, м. Львів, Україна, 79013

ORCID: 0000-0002-1078-7615

Бібліографічний опис статті: Поцелуйко, А. (2025). Міфологічні вірування як основа етнічних культурних кодів. *Fine Art and Culture Studies*, 2, 281–287, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-2-38>**МІФОЛОГІЧНІ ВІРУВАННЯ ЯК ОСНОВА ЕТНІЧНИХ КУЛЬТУРНИХ КОДІВ**

Мета дослідження полягає у відтворенні глибинної основи українських дохристиянських культурних кодів шляхом виявлення архаїчних загальноіндоєвропейських міфологічних структур, релікти яких збереглися в українській етноміфологічній спадщині, а також визначення їх специфічних рис та семантичної сутності. **Методологія** роботи поєднує методи порівняльної індоєвропейської міфології, а саме, теорію трихотомічної соціофункціональної структури індоєвропейської ідеології Жоржа Дюмезіля, структурної семіотики, структурної антропології, що дозволили окреслити специфічні риси загальноіндоєвропейських міфологічних структур. **Наукова новизна.** На основі комплексного аналізу праць міфологів-компаративістів окреслено загальноіндоєвропейські міфологічні структури, які відображають стародавні релігійні вірування, і визначено соціофункціональні архетипи «жерця», «вождя-чаклуна», «священного воїна-захисника», «воїна-звіра». Доведено також зв'язок з цими архетипами загальноіндоєвропейських міфологічних тем «протиставлення етики героїзму етиці користі», «трьох гріхів воїна», «міжфункціонального конфлікту», простежено їх як основу фольклорної традиції, яка є формою передачі від покоління до покоління в межах етнічної спільноти релігійного, соціального та культурного досвіду, системою, що еволюціонує і самоорганізується, розвиваючи автентичні і асимілюючи набуті зовні (інфільтровані) елементи, зберігаючи при цьому свої інваріантні риси, що визначають її ідентичність. **Зроблено висновок**, що на основі комплексного аналізу праць провідних фахівців в області індоєвропейської культурної компаративістики встановлено, що міфологія – це найдавніше ідеологічне утворення синкретичного характеру, в якому переплелися елементи релігії, філософії, науки, мистецтва в їх зародковому стані. Одним із найбагатших і найкolorитніших джерел, за яким можна вивчати культуру й світогляд етносу є міфологія, перекази й легенди минулих часів. Завдяки міфології ми дізнаємося про глибинні витоки духовності й вірувань наших предків.

Ключові слова: міф, міфологія, міфологічні структури, архетипи, семіотика, фольклор, індоєвропейська культура, протоіндоєвропейська спільнота.

Andriy POTSELUIKO

PhD (Philosophy), Associate Professor of The Philosophy Department, Lviv Polytechnic National University, 12 S. Bandera Str., Lviv, Ukraine 79013

ORCID: 0000-0002-1078-7615

To cite this article: Potseluyko, A. (2025). Mifolohichni viruvannya yak osnova etnichnykh kul'turnykh kodiv [Mythological beliefs as the basis of ethnic cultural codes]. *Fine Art and Culture Studies*, 2, 281–287, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-2-38>

MYTHOLOGICAL BELIEFS AS THE BASIS OF ETHNIC CULTURAL CODES

The purpose of the study is to reconstruct the deep basis of Ukrainian pre-Christian cultural codes by identifying archaic Indo-European mythological structures, relics of which have been preserved in the Ukrainian ethnomythological heritage, as well as to determine their specific features and semantic essence. **The methodology of the study** combines the methods of comparative Indo-European mythology, namely, Georges Dumasil's theory of the trichotomous socio-functional structure of Indo-European ideology, structural semiotics, and structural anthropology, which allowed us to outline the specific features of common Indo-European mythological structures. **Scientific novelty.** On the basis of a comprehensive analysis of the works of comparative mythologists, the author outlines the pan-Indo-European mythological structures that reflect ancient religious beliefs and identifies the socio-functional archetypes of the «priest», «sorcerer-chief», «sacred warrior-defender» and «warrior-beast». The author also proves the connection with these archetypes of the common Indo-European mytho-epic themes of «opposition of the ethics of heroism to the ethics of profit», «three sins of the warrior», «interfunctional conflict», and traces them as the basis of the folklore tradition, which is a form

of transmission from generation to generation within an ethnic community of religious, social and cultural experience, an evolving and self-organizing system that develops authentic and assimilates externally acquired (infiltrated) elements, while retaining its invariant features that define its identity. It is concluded that, based on a comprehensive analysis of the works of leading experts in the field of Indo-European cultural comparative studies, it is established that mythology is the oldest ideological formation of a syncretic nature, in which elements of religion, philosophy, science, and art in their infancy are intertwined. One of the richest and most colorful sources for studying the culture and worldview of an ethnic group is mythology, legends and legends of the past. Thanks to mythology, we learn about the deep origins of the spirituality and beliefs of our ancestors.

Key words: myth, mythology, mythological structures, archetypes, semiotics, folklore, Indo-European culture, proto-Indo-European community.

Актуальність теми та методологія дослідження. Сьогодення характеризується зростанням національної самосвідомості, підвищенням інтересом до етнічної історії та джерел духовної культури які кореняться в міфології. Це спонукає до академічного вивчення елементів архаїки в системі української духовної спадщини, які сягають прадавньої індоєвропейської основи. Саме їх виявленню і присвячена дана розвідка. У статті застосовувано методи порівняльної індоєвропейської міфології (теорія трихотомічної соціофункціональної структури індоєвропейської ідеології Жоржа Дюмезіля), структурної семіотики, структурної антропології, що дозволили окреслити специфічні риси загальноіндоєвропейських міфологічних структур. Дослідження ґрунтується також на таких загальнонаукових принципах як об'єктивність, історизм, світоглядний плюралізм, системність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Порівняльно-історичний метод, успіхи семантичної реконструкції та структурні студії, зумовили серію опублікованих праць, які визначають окремі важливі фрагменти внутрішнього устрою племен-носіїв архаїчних індоєвропейських діалектів. На основі відомостей лінгвістики окреслюється досить чітка картина культури. Осмисленню досліджуваної теми присвячені праці сучасних вітчизняних та зарубіжних науковців М. О. Чмихова (1996), М. В. Поповича (1998), Ю. В. Павленка (2000), J.P. Mallory та D.Q. Adamsa (1997), M. Gimbutas (1980), A. Katona (2000), E. Lyle (2015), в яких досліджено давньоукраїнські вірування та світоглядні уявлення в контексті індоєвропейської міфології, проте їх варто доповнити, залучаючи нову інформацію, зокрема не опрацьовані ними викладені нижче українські народні перекази. Ю. Павленко у праці «Дохристиянські вірування давнього населення України» звертає увагу на релігійно-міфологічні вірування прадавніх обивателів України з древніх часів

до хрещення Русі, акцентуючи на археології, порівняльно-історичному мовознавстві, які вказують на розуміння етноісторичного процесу. Вчений розглядає релігійно-міфологічні поняття давнього населення України в порівнянні з віруваннями інших народів (Павленко, 2000). М. Попович у трактаті «Світогляд стародавніх слов'ян» вперше висвітлює всеосяжне історичне закорінення духовності українського народу (Попович, 1985). Проте деякі вчені використовуючи археологічні дані, наполягають на існуванні конкретного місця походження протоіндоєвропейської спільноти. З таких теорій найбільш широко визнаною є теорія Марії Гімбутас, яка окреслила те, що вона назвала курганною культурою, у своїй статті «The Kurgan wave into Europe and the following transformation of culture» (Gimbutas, 1980, 273).

Мета дослідження полягає у відтворенні глибинної основи українських дохристиянських культурних кодів шляхом виявлення архаїчних загальноіндоєвропейських міфологічних структур, релікти яких збереглися в українській етноміфологічній спадщині, а також визначення їх специфічних рис та семантичної сутності.

Виклад основного матеріалу. Дослідження духовної традиції як форми передачі релігійного, соціального і культурного досвіду вимагає звернення до аналізу таких жанрів усної народної творчості, як казки, легенди, перекази та думи, які є основним ретранслятором давніх міфологічно-релігійних структур. Міфологічна свідомість є не лише стадіальною в розвитку людства, а є неодмінним складником духовного життя людей на всіх стадіях їх історії. Підтвердженням цього є те, що й сучасна людина перебуває в тій чи іншій мірі під глибинними психічними впливами символів і міфів. Раціоналістична цивілізація, зводячи уявлення про міф до рівня дитячої оповіді, позбавивши міф його сакрального значення, насправді просто витіснила його за лаштунки людської свідомості.

У підсвідомості міфологічні образи і архетипи продовжують жити і шукати будь-якої можливості вихлюпнутись назовні «з силою стиснутої пружини» (як зазначав К.Г.Юнг), тому надзвичайно важливим є ретельне вивчення глибин національного колективного несвідомого. Розуміння того, що людина потрапляє під владу міфу, вимагає акцентування уваги на існуючій міфології, міфотворчості та їх впливу на масову поведінку. Адже остання є важливою детермінантою соціального прогресу. Відтак, з'ясування причин цієї поведінки, що закладені частково і в міфологічному мисленні, уможлиблює спрямування активності людей в конструктивне русло. Саме тому актуальною є проблематика вивчення загальноіндоєвропейських архетипів, які є невід'ємною складовою колективного несвідомого українського народу і знаходять свій вияв у феноменах української духовної традиції. Акцентування уваги на українських міфологічно-релігійних уявленнях як на своєрідному прояві загальноіндоєвропейської міфології не лише не применшує самодостатності української етнокультурної системи в євразійському культурному процесі, а навпаки, через об'єктивне вивчення дозволяє поставити її поряд з такими традиціями як ведична, авестійська, еддична, тощо.

Територія нинішньої України складала, як відзначають багато фахівців з індоєвропеїстики, значну частину індоєвропейської прабатьківщини, а отже, відіграла велику роль в етногенезі багатьох індоєвропейських народів Європи і Азії, а не лише українців. Вищеописані факти показують, що праіндоєвропейські племена з території України знаходилися на достатньо високому рівні розвитку духовної культури і не відставали у цьому від своїх більш вивчених і розрекламованих сусідів і сучасників. Поява останнім часом в Україні книг, що порушують індоєвропейське питання, показує, що ця тематика користується попитом у суспільстві, але не знаходить відповідної пропозиції, тому задовольняється псевдонауковою літературою. Для популяризації проблематики необхідно розробити програму перекладу та видання серйозних праць з індоєвропейського мовознавства, археології і міфології таких світил індоєвропеїстики, як Ф. Адрадос, Р. Антіла, Е. Бенвеніст, Г. Бірнбаум, П. Бош-Гімпера, М. Гімбутас, Дж. Девото, Ж. Дюмезіль, Л. Згуста, В. Леманн,

Я. Маккаї, А. Мейе, Дж. Меллорі, В. Пізані, Ю. Покорни, Е. Поломе, К. Ренфрю, О. Семеренї, Я. Філіп та інших, а також науково-популярних книг на цю тему (Сиволап, 2001).

Дослідження індоєвропейської релігії почалося відносно недавно, оскільки саме існування індоєвропейської мовної групи було визнано лише після знаменитої лекції, прочитаної сером Вільямом Джонсом у 1786 році. Виступаючи перед Королівським азійським товариством Бенгалії, В. Джонс вперше зауважив, що між грецькою, латинською, санскритом (давньою мовою Індії) та перською мовами існує вражаюча філологічна подібність, надто численна й чітка, щоб її можна було пояснити простим запозиченням чи випадковістю. На підставі лінгвістичних та археологічних досліджень стародавні індоєвропейські народи зазвичай вважаються напівосілими скотарями, багатство яких складалося з досить великих стад одомашнених овець, свиней, кіз і, що найважливіше, великої рогатої худоби. Найважливішим із їхніх міфів є міф творіння, складний, поліфонічний переказ, який розповідає, як був створений світ, коли перший священик (на ім'я Людина, Ману) приніс свого брата-близнюка, першого царя (на ім'я Близнюк, Йемо) в жертву разом із першим волом. З тіла Близнюка був створений світ як у його матеріальній, так і в соціальній складових. Ще один протоіндоєвропейський міф наголошував на важливості класу простолюдинів для соціальної системи, хоча жодної взірцевої героїчної постаті простолюдини не було. Міф починається з ворожнечі, що виникла між представниками вищих класів та простолюдинами. Однак, після безрезультатної боротьби представники всіх класів усвідомлюють свою потребу один в одному і зливаються в єдине всеосяжне суспільство (Лінкольн, 2022).

В той час, як Жорж Дюмезіль та його послідовники стверджують, що індоєвропейський пантеон відбивав організацію соціальних класів, ряд вчених скептично ставиться до цієї точки зору. Тричленна теорія Жоржа Дюмезіля, яка пояснює структуру індоєвропейських суспільств і міфологій через поділ на три функції (сакральна/суверенна, воєнна і виробнича), залишається однією з найвпливовіших концепцій у компаративній міфології та індоєвропейських студіях. Її сучасний стан характеризується як активним розвитком і адаптацією, так

і значною критикою. Так, шотландська фольклористка Емілі Лайл, активно розвиває ідеї Ж. Дюмезіля, пропонуючи доповнення. Вона ввела концепцію "другої тріади" – полярних опозицій (гаряче/холодне, сухе/вологе тощо), що на її думку, співіснують із класичною тричленною структурою. Е. Лайл розглядає ці тріади як взаємопов'язані, розширюючи модель Ж. Дюмезіля для пояснення космогонічних аспектів індоєвропейських міфів. Британський антрополог Ніколас Аллен, використовує тричленну теорію для аналізу індійських епосів (зокрема Махабхарати). Він пропонує розширити модель до «чотиричленною» структури, додаючи вищу функцію, пов'язану з трансцендентним, що частково відходить від початкової концепції, але зберігає її ядро. У Франції, де творив Ж. Дюмезіль, його ідеї продовжують досліджувати в рамках індоєвропейських студій (наприклад у Collège de France). У США та Скандинавії теорія застосовується до аналізу скандинавської міфології Одіна, Тора, Фрейра як відображення «трьох функцій» (Lyle, 2015).

Такі дослідники, як Стефан Ціммер і Джон Маккінелл ставлять під сумнів універсальність тричленною моделі, вказуючи, що вона не завжди відповідає даним із конкретних культур (наприклад, кельтської чи балтійської). Антропологі, натхненні ідеями Фуко чи Бурдьє, критикують Ж. Дюмезіля за надмірну схематизацію та ігнорування соціальної динаміки, яка не вкладається в «три функції». Деякі дослідники вважають, що теорія применшує самобутність слов'янських культур, приписуючи їм лише пасивне відображення індоєвропейських структур. Критики вказують, що Ж. Дюмезіль часто підганяв факти під свою модель, ігноруючи винятки. Наприклад, у ведійській міфології боги Насатї (Ашвіни) не вписуються чітко в «третю функцію», як вважав Ж. Дюмезіль, а мають риси другої воїнської функції (Gimbutas, 1977).

Теза про те, що тричленна структура відображає реальний суспільний поділ, слабо підтверджується археологією чи ранніми текстами. Ж. Дюмезіль сам припускав, що це радше ідеологічний конструкт, ніж історична реальність, але це не зупиняє критиків від звинувачень у спекулятивності. Деякі сучасні автори (зокрема, ліві інтелектуали) пов'язують популярність теорії Ж. Дюмезіля у XX столітті

з його консервативними поглядами та симпатіями до правих ідей, хоча прямих доказів його політичного ангажування немає. Сучасна наука тяжіє до міждисциплінарності й уникає мономоделей, таких як тричленна теорія, на користь більш гнучких підходів. Проте тричленна теорія Ж. Дюмезіля не втратила своєї значущості, хоча вже не є домінуючою парадигмою. Вона слугує радше джерелом натхнення, ніж догмою. Її просувають ентузіасти в академічних колах, які бачать у ній цінний інструмент для порівняльного аналізу, але критика змушує переосмислювати її межі. Наприклад, конференції з індоєвропейських студій (наприклад, у Лейдені чи Гарварді) регулярно включають панелі про Ж. Дюмезіля, але з акцентом на адаптацію, а не сліпе наслідування. Теорія живе в діалозі: її розвивають через нові дані й контексти, але водночас деконструюють, шукаючи відповідність сучасним науковим стандартам і суспільним запитам. Її майбутнє залежить від того, наскільки вона зможе інтегруватися з новими методологіями, такими як генетичні дослідження чи цифровий аналіз текстів. Деякі сучасні дослідники намагаються корелювати тричленну модель із матеріальними доказами індоєвропейських міграцій, хоча це викликає суперечки через брак прямих зв'язків між міфологією та артефактами. Теорію адаптують для аналізу не лише індоєвропейських, а й інших культур (наприклад Східної Азії), хоча це виходить за межі початкового задуму Ж. Дюмезіля (Mallory & Adams, 1997).

Спроби корелювати тричленну теорію Жоржа Дюмезіля з ямною археологічною культурою (близько 3300–2600 років до н.е.), яка вважається одним із ключових етапів формування індоєвропейських народів, є відносно новим напрямом у дослідженнях. Цей підхід виник на перетині компаративної міфології, археології та генетики, з метою знайти матеріальні підтвердження абстрактної моделі Ж. Дюмезіля про три функції (суверенна/сакральна, воєнна та продуктивна) у суспільстві праіндоєвропейців. Ямна культура, поширена в степах між Чорним і Каспійським морями (сучасна Україна, Південна Росія), асоціюється з ранніми індоєвропейцями завдяки її ролі в поширенні курганної традиції, колісного транспорту та генетичних маркерів. Оскільки Ж. Дюмезіль припускав, що його тричленна структура відображає іде-

ологічний фундамент індоєвропейських суспільств, дослідники почали шукати її відбитки в археологічних залишках ямної культури, яка вважається колискою цих народів. Археологи звертають увагу на поховання ямної культури, де виявлено кургани з багатими дарами (золоті прикраси та жезли), що можуть вказувати на наявність еліти, яка виконувала ритуальні чи владні ролі. Наприклад, знахідки у курганах інтерпретуються як свідчення жрецької чи вождівської ролі, що відповідає першій функції Ж. Дюмезіля. Наявність зброї (бронзові сокири та кинджали) і слідів травм на скелетах у деяких похованнях вказує на існування воїнського прошарку. Деякі дослідники, зокрема Девід Ентоні припускають, що ямники були мобільними воїнами-скотарями, що корелює з другою функцією. Основна маса ямного населення займалася скотарством і раннім землеробством, що підтверджується кістками худоби, коней та овець і залишками зерна в поселеннях. Це пов'язують із третьою функцією – родючістю та економічною базою суспільства. Ямна культура відома курганами похованнями, де часто виявляють ритуальні елементи: орієнтацію тіл за сторонами світу, використання червоної охри, жертвоприношення коней. Деякі вчені наприклад, Марія Гімбутас у своїх пізніх працях, адаптованих сучасниками інтерпретують це як відображення космологічного порядку, який міг бути пов'язаний із тричленною ідеологією. Наприклад, кінь як символ воїнської та сакральної сили може перегукуватися з міфами про божественних близнюків (третя функція) або воїнських богів (друга функція) (Gimbutas, 1979).

Сучасні генетичні дослідження показують, що ямна культура була джерелом міграцій, які поширили індоєвропейські мови та можливо, пов'язані з ними ідеологічні структури. Прихильники кореляції з Ж. Дюмезілем припускають, що тричленна модель могла зародитися в ямному суспільстві як відображення його соціальної організації, а потім мігрувала разом із носіями культури. Девід Ентоні хоча й прямо не посилається на Ж. Дюмезіля, але описує ямне суспільство як ієрархічне, з чітким поділом на вождів, воїнів і скотарів. Сучасні послідовники Жоржа Дюмезіля наприклад, у США інтерпретують це як матеріальну базу для доказу існування тричленної структури. Пропонується

бачити в ямних курганах не просто поховання, а соціальні карти, де різні типи могил (зброя, ритуальні предмети та худоба) відображають три функції (Katona, 2000).

Ямна культура не залишила писемних джерел, а археологічні знахідки (зброю, худобу та прикраси) можна інтерпретувати по-різному. Критики стверджують, що спроби накласти тричленну теорію на ці дані є спекулятивними, оскільки немає чітких міфологічних текстів для підтвердження. Тричленна модель Ж. Дюмезіля є ідеологічною конструкцією, тоді як ямна культура відображає реальне суспільство. Соціальна стратифікація могла бути більш складною чи менш чіткою, ніж три функції. Наприклад, наявність змішаних поховань (зброя і худоба) суперечить строгому поділу. Також ця культура існувала за тисячі років до появи міфів, які аналізував Ж. Дюмезіль. Критики, такі як Стефан Ціммер, вважають, що зв'язок між цими явищами занадто притягнутий, адже ідеологія могла розвинутися значно пізніше. Деякі археологи пропонують бачити в ямному суспільстві таку структуру, де поділ на функції був менш вираженим, ніж у пізніших індоєвропейських культурах (Lyle, 2015).

Тож спроби корелювати теорію Ж. Дюмезіля з ямною культурою є перспективним, але суперечливим напрямом досліджень. Вони активно обговорюються на конференціях і в академічних журналах, таких як *Journal of Indo-European Studies*. Найбільший прогрес досягається там, де археологія поєднується з реконструкцією ритуальних практик і генетичними даними, але брак прямих доказів залишає ці ідеї гіпотетичними. Прихильники бачать у цьому шанс «заземлити» абстрактну модель Ж. Дюмезіля в конкретному історичному контексті, тоді як скептики вважають це спробою штучно поєднати несумісні дисципліни. Майбутнє таких досліджень залежить від нових знахідок (наприклад, детальнішого аналізу ДНК чи ритуальних комплексів), які могли б підтвердити чи спростувати ці кореляції (Smith & Weisstub, 2016).

Теорія трьох функцій Жоржа Дюмезіля могла б стати потужним інструментом для створення сценаріїв, особливо в жанрах епічного фентезі, історичних драм чи навіть сучасних політичних трилерів. Зокрема вона могла б стати основою для створення архетипів персо-

нажив, які відображають різні аспекти суспільства. Мудрий маг, жрець або пророк володіє знанням і моральним авторитетом. Він може бути наставником головного героя або антагоністом, який використовує свою владу для маніпуляцій. Воїнський персонаж це сильний, хоробрий воїн, який бореться за справедливість. Він може бути головним героєм, але також може мати внутрішній конфлікт між своїми обов'язками та особистими бажаннями. Торговець, фермер або ремісник репрезентує простий народ. Він може бути комічним персонажем, але також може стати ключовим у вирішенні конфлікту, оскільки його дії часто базуються на практичному розумі. Теорія Жоржа Дюмезіля може допомогти дослідити глибокі теми, такі як баланс між духовністю, силою та матеріальним добробутом; конфлікт між індивідуальними цінностями та суспільними інтересами; роль окремого індивіда в суспільстві та його внесок у загальне благо. Теорія трьох функцій Жоржа Дюмезіля – це універсальний потенційний інструмент для створення багатовимірних сюжетів, персонажів і світів. Вона може допомагати розкрити глибокі теми та створити епічні історії, які резонують з аудиторією на рівні міфів і архетипів. Релігія та міфологія є потужними соціально-культурними інструментами, що мають глибокі еволюційні корені та нейронне підґрунтя. Вони сприяють соціальній згуртованості, передачі знань та поясненню світу. Трифункційна теорія Жоржа Дюмезіля пропонує цікаву модель для розуміння соціальної організації та міфології протоіндоєвропейського суспільства, підкрес-

люючи зв'язок між базовими суспільними функціями та їхнім відображенням у віруваннях. Ця теорія може розглядатися як приклад того, як еволюційні потреби могли формувати когнітивні структури та культурні наративи, хоча й потребує подальшого дослідження та врахування конкретних контекстів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, на основі комплексного аналізу праць провідних фахівців в області індоєвропейської культурної компаративістики встановлено, що міфологія – це найдавніше ідеологічне утворення синкретичного характеру, в якому переплелися елементи релігії, філософії, науки, мистецтва в їх зародковому стані. Будь-яка сучасна релігія включає в себе міфи як архаїчний пласт своєї культури. Філософія розвивалася через відділення міфу і протиставлення йому. Міф тісно пов'язаний з ритуалом, поклав початок поетичним, музичним, хореографічним видам мистецтва. Одним із найбагатших і найколеритніших джерел, за яким можна вивчати культуру й світогляд етносу є міфологія, перекази й легенди минувшини. Завдяки міфології ми дізнаємося про глибинні витоки духовності й вірувань наших предків. З огляду на це, ми вважаємо, що класичні праці Жоржа Дюмезіля, як і твори інших класиків порівняльної індоєвропейської міфології є надзвичайно цінним методологічним матеріалом, освоєння якого вітчизняними науковцями веде нашу етнографію, фольклористику та й загалом увесь комплекс наук про старожитності на якісно вищий щабель.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Лінкольн Б. Індоєвропейські релігії : Огляд //переклад А. Поцілуйко, 2022. (електронний ресурс) <https://telegra.ph/Bryus-L%D1%96nkoln-%D0%86NDOYEVROPEJSK%D0%86-REL%D0%86G%D0%86I-OGLYAD-11-11>
2. Павленко Ю.В. Дохристиянські вірування давнього населення України/ Ю.В. Павленко. Київ: Либідь, 2000. 456 с.
3. Попович М.В. Світогляд стародавніх слов'ян/ М.В.Попович. Київ: Наук. думка, 1985. 567 с.
4. Попович М.В. Нарис історії культури України/ М.В.Попович. Київ: Артєк, 1998. 768 с.
5. Сиволап М.І. Про можливий внесок археологічних та індоєвропейських студій у формування українського національного міфу. *Етнічна історія народів Європи: Збірник наукових праць*. Вип. 9. 2001. С. 72-76
6. Чмихов М.О. Археологія та стародавня історія України: Курс лекцій/ М.О.Чмихов. Київ: Либідь, 1996. 376 с.
7. Gimbutas, M. The first wave of Eurasian steppe pastoralists into Copper Age Europe. *Journal of Indo-European Studies*, Vol. 5 (4). 1977. P. 277-338
8. Gimbutas, M. The three waves of the Kurgan people into East Central Europe, 4500–2500 B.C. *Archives Suisses d'Anthropologie generale*, Vol. 43(2).1979. P. 113-137
9. Gimbutas, M. The Kurgan wave into Europe and the following transformation of culture. *Journal of Indo-European Studies*, Vol. 8 (3-4). 1980. P. 273-315

10. Katona, A. Proto-Greeks and the Kurgan theory. *Journal of Indo-European Studies*, Vol. 28 (1-2). 2000. P.65-100
11. Lyle, E. The Hero Who Releases the Waters and Defeats the Flood Dragon. *Comparative Mythology*, №1. 2015. P.1-12
12. Mallory, J.P., Adams D.Q. The Encyclopedia of Indo-European Culture. *London and Chicago: Fitzroy Dearborn Publishers*, 1997. P. 156-157
13. Shaw, J. The Dagda Thor and ATU 1148B: Analogues, Parallels, or Correspondences? *Temenos*, Vol. 55 № 1. 2019. P.97–120
14. Smith J., Weisstub D. The unconscious, myth, and the law of law: Reflections on persistent of gender neequality. *International journal of law and psychiatry*. 2016. P. 62–76

REFERENCES:

1. Linkoln, B. (2022) Indoyevropeys'ki relihiyi : Ohlyad [Indo-European religions: a Review] [in Ukrainian]. <https://telegra.ph/Bryus-L%D1%96nkoln-%D0%86NDOYEVROPEJSK%D0%86REL%D0%86G%D0%86I-OGLYAD-11-11>
2. Pavlenko, Y.V. (2000). Dokhrystyyans'ki viruvannya davn'oho naseleennya Ukrayiny [Pre-Christian beliefs of the ancient population of Ukraine] Kyiv: Lybid, 456 [in Ukrainian].
3. Popovych, M.V. (1985). Svitohlyad starodavnikh slov'yan [Worldview of the Ancient Slavs] Kyiv: Nauk. dumka, 567[in Ukrainian].
4. Popovych, M.V. (1998). Narys istoriyi kul'tury Ukrayiny [An Essay on the History of Culture of Ukraine] Kyiv: Artek, 768[in Ukrainian].
5. Syvolap, M.I. (2001) Promozhlyvyy vnesok arkeolohichnykh ta indoyevropeys'kykh studiy u formuvannya ukrayins'koho natsional'noho mifu [On the possible contribution of archaeological and Indo-European studies to the formation of the Ukrainian national myth] *Etnichna istoriya narodiv Yevropy: Zbirnyk naukovykh prats'*. Vyp. 9. 72-76[in Ukrainian].
6. Chmykhov, M.O. (1996). Arkheolohiya ta starodavnya istoriya Ukrayiny: Kurs lektsiy [Archaeology and Ancient History of Ukraine: Lecture Course] Kyiv: Lybid, 376[in Ukrainian].
7. Gimbutas, M. (1977). The first wave of Eurasian steppe pastoralists into Copper Age Europe. *Journal of Indo-European Studies*, Vol. 5 (4). 277-338[in English].
8. Gimbutas, M. (1979). The three waves of the Kurgan people into East Central Europe, 4500–2500 B.C. *Archives Suisses' Anthropologie generale*, Vol. 43(2). 113-137[in English].
9. Gimbutas, M. (1980). The Kurgan wave into Europe and the following transformation of culture. *Journal of Indo-European Studies*, Vol. 8(3-4). 273-315[in English].
10. Katona, A. (2000). Proto-Greeks and the Kurgan theory. *Journal of Indo-European Studies*, Vol. 28 (1-2). 65-100[in English].
11. Lyle, E. (2015). The Hero Who Releases the Waters and Defeats the Flood Dragon. *Comparative Mythology*, №1. 1-12[in English].
12. Mallory, J.P., & Adams D.Q. (1997). The Encyclopedia of Indo-European Culture. *London and Chicago: Fitzroy Dearborn Publishers*, 156-157[in English].
13. Shaw, J. (2019). The Dagda, Thor and ATU 1148B: Analogues, Parallels, or Correspondences? *Temenos*, Vol. 55 № 1. 97–120[in English].
14. Smith, J., & Weisstub, D. (2016). The unconscious, myth, and the law of law: Reflections on persistent of gender neequality. *International journal of law and psychiatry*. 62–76 [in English].